

Regula honestatis moralis seu tractatus theologicus tripartitus de regula moraliter agendi

In Duos Item Libros Dividitur: In priori potissima fundamenta, & principia moderni Probabilismi intrinseca exactè, & accuratè examinata multipliciter evertuntur, & non esse verè principia, ... In posteriori verò eundem cum modernis Decretis Pontificiis multiplici argumento ... ubi multa de ultimi ...

Camargo, Ignacio de

[S.l.], 1702

Articulus IV. Rejecta duplici opinione damnata, proponitur sente[n]tia recentium Probabilistarum juxta duplicem viam, per quam incedunt, & ipsius auctoritas summatim insinuat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94767](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94767)

la licita sit; tum quia hoc etiam apparebit inferius; tum quia ex illis non pendet quaestionis absoluta resolutio, quandoquidem sententia negativa, quam nos sumus propugnaturi, absolute, & in omni eventu negat, actionem illam licitam esse.

34. Hic est legitimus sensus quaestionis, quam sub his terminis instituimus, ut expeditior sit disputatio, & clarius rei difficultas appareat, licet eadem sit reipsa, & ex eisdem principiis resolvenda, in terminis aequalis probabilitatis utrinque, nempe casu, quo nullus percipiatur excessus inter motiva utriusque partis; in quo casu quid sit tenendum, facillime constabit ex resolutione quaestionis in priori sensu instituta, & si quid specialis difficultatis occurrerit, (occurreret autem nihil, aut paene nihil) expendere non omitteremus.

35. Sed, ne quisquam turbetur, aut falsam judicet doctrinam traditam sane verissimam, & ab omnibus admittendam, observandum ulterius est, nihil frequentius apud Probabilistas (quin & apud modernos oppositae sententiae Auctores), quam praesentem quaestionem disputare, & argumenta utrinque proponere sub terminis majoris, atque minoris probabilitatis, vel opinionis probabilioris, seu magis, & minus probabilis. Sed parum id refert. Nam facilem potest locutio ista, & multiplicem sensum habere, quin minimè repugnet legitimo sensui quaestionis, prout à nobis est instituta.

36. Primò nanque intelligi potest de probabilitate transcendentali opinionibus dari solita, quam exposuimus artic. praeced. Secundò apud Auctores Probabilistas tuentes libertatem opinandi quoad specificationem, ut ajunt (quam latè refellemus sequenti controversia) accipi potest de opinione probabilis, sive probabiliori, per ordinem ad approbationem, & assensum possibilem intellectus praestandum parti minus proba-

bili, praescindendo tamen ab eo, quòd assensus sit prudens, aut imprudens, & regula sufficiens, vel insufficiens ad regulandam operationem honestam. Tertiò denique potest locutio illa intelligi de quadam probabilitate absoluta, idest, de opinione probabilis, quae talis sit comparative ad alios viros doctos, ac pios, illi vel assensuros, vel assentientes, quidquid de ipso operante sit; haec enim probabilitas (de qua mox latius) congruè vocari potest absoluta, quia non dependet ab approbatione istius, vel illius intellectus determinati; ad differentiam probabilitatis, quae talis est relatè ad operantem ipsum, & quae potest, & solet relativa vocari.

37. Nos igitur, ut mori morem geramus, vulgaribus his terminis utemur in primo, vel in tertio sensu usurpatis, abstrahendo, ut par est, in ipso quaestionis examine, ab eo quòd aequalis, aut minor probabilitas, sit, vel non sit sufficiens ad conscientiam rectè formandam. Denique nos ubique, ut de voce non contendamus, per opinionem probabilioris, & minus, vel aequè probabilem nihil aliud intendimus significare, quam assertionem gravium Doctorum (si quidem aliquos patronos habeat), cujus rationes, & fundamenta, vel majora sunt, vel minora, vel omnibus inspectis, aequalia fundamentis partis oppositae.

ARTICULUS IV.

Rejuncta duplici opinione damnata, proponitur sententia recentium Probabilistarum juxta duplicem viam, per quam incedunt, & ipsius auctoritas summam insinuat.

38. **I**N hac igitur celebri controversia, cujus sensus legitimus, ac realis perspicue, nisi fallor, manet expositus, duae fuerunt olim sententiae in contraria extrema abeuntes, & à veritatis scopo absurdè pariter aberrantes. Altera scilicet plus justo be-

ni-

nigna (quam benignissimam appellabimus) generaliter asserere licitum esse amplecti, & ad praxim deducere quālibet opinionem, tenuiter etiam probabilem, dummodò verè probabilis esset, juxta recentis utique Probabilismi sensū. Altera verò plūs justo severa (quam rigidissimam, aut severissimam appellare meritò possumus) per oppositum rigoris extremum contendebat, nunquam licere sequi opinionem aliquam minus tutam, quantumcumque probabilem, & consequenter ad honestè operandum postulabat judicium de actionis honestate, minimè opinativum, sed absolutè certum, & evidens.

39. Priorem opinionem tenuerunt aliqui Neoterici Probabilistæ, & quidem admodum consequenter ad principia moderni Probabilismi, ut ipsi existimabant, & nos etiam existimamus. Posteriores verò docebant nonnulli, vel apertè Jansenistæ, vel certè à Jansenismo haud nimium abhorrentes. Utraque autem jam in magnum animarum beneficium palam proscripta est, & severè damnata ab Ecclesia Catholica, prior scilicet ab Innocentio XI. ann. 1679. die 2. Martii his verbis præconcepit, *Generatim, dum probabilitate, si ve intrinseca, si ve extrinseca, quantumvis tenui, modò à probabilitatis finibus non exeat, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus*, qui est articulus tertius ex 63. tunc damnatis: posterior verò ab Alexandro VIII. ann. 1690. die 7. Decembris sub his verbis expressa, *Non licet sequi opinionem, vel inter probabiles probabilissimam*, qui tertius itè est inter alios 31. quos Pontifex iste confixit.

40. Nihilominus tamen ad veritatem adeo necessariam, quam inter hæc extrema constitutam esse, jam novimus, non unica, & insectilis via, quod summoperè optandum esset, sed duabus, iisque diversis, immò verò è regione positis, & extremè inter se contrariis, Catholici Doctores contendunt. Alii nimirum do-

cent, licitum adhuc esse sequi opinionem quamlibet minus tutam, verè tamen probabilem (in sentu jam expolito, & exponendo), etiam si post adhibitam diligentiam appareat operanti, inspectis omnibus fundamentis, æquè tantum probabilis, aut etiam minus, quàm opinio tutior opposita. Alii autem illicitum semper id esse, adeoque opinionem tutiorem in eventu proposito semper esse tenendam, non minus constanter affirmant.

41. Primam sententiam communiter propugnant Theologi moderni hujus sæculi, qui ab ipsa probabilitate communi, etiam falsis opinionibus, cui tantopere plaudunt, ac deferunt, Probabilistæ meritò nuncupantur. Non tamen omnes unicà incedunt viâ in propugnanda sua sententia, sed in duas valde diversas longissimè inter se discedunt. Nempe, quidam ipsorum docent nunquam licere amplecti aliquam opinionem, in intellectu ipsius operantis subjectivè, & formaliter non existentem, si ve quam ipse operans veram non reputet per actuale assensum: attamen censent posse intellectum judicare absolutè veram partem, etiam minus probabilem, & quæ pro priori ad assensum appareat ipsi innixa fundamentis levioribus. Unde fit tādē secundum hos Auctores, ut usus opinionis minus tutæ, antecederetque minus probabilis, licitus absolutè sit; nunquam tamen quis licitè operetur ex opinione aliqua minus tuta, quæ sibi minus probabilis sit tunc, cum actualiter operatur, quia nemo opinionem, cui assentitur, putare potest minus probabilem in sensu composito assensus.

42. Cæteri verò Probabilistæ, cum nequeant, vel inviti non videre, sententiam suam hoc modo propugnatam reddi nimis incertam, multumque viribus infirmari, quippe, quæ valde debili fundamento innitatur, illo videlicet principio Philo-

sophico de indifferentia intellectus nostri ad opinandum partem minus probabilem, quod antiquiores omnes, & Philosophi, & Theologi, immò & graviores quique, etiam ex Recentioribus, vel negant, vel in dubium vertunt: cum hæc, inquam, non possint non videre, ne in has angustias redigi compellantur, ajunt, non esse opus ad usum opinionis minus probabilis, & minus tutæ, ut subjective existat in intellectu ipsius operantis, sed sat esse volunt, si objective tantum existat.

43. Hoc est, ut possim licite exequi actionem aliquam, sufficit, inquiunt, mihi, si videam, viros aliquos pios, ac doctos opinari absolute, licet ex fundamentis mihi levioribus, eam actionem licitam esse, quanvis ego directe opinionem ipsorum non probem, aut existimem veram, sed vel contrarium judicem, vel saltem omne judicium suspendam circa objectum ipsum directum, seu directe consideratum: nam eò ipso prudenter possum assurgere ad judicium reflexum, & practicum conscientie dictamen, quò firmissimè credam, objectum illud honestum esse, nullumque in ejus prosecutione contingere posse peccatum, ita videlicet formando conscientiam: *Qui operatur ex opinione, & dictamine verè prudenti, prudenter, & honestè operatur: sed ego, dum amplector objectum istud, operor ex dictamine verè prudenti, ex opinione scilicet gravium, ac prudentum virorum: ergo prudenter operor, & honestè.*

Hæc est altera via, qua gradiuntur Probabilistæ Recentiores, qui Reflexistæ solent appellari, eò quòd reflexionibus nimis confidunt, & ad illas passim appellant, nec aliter in suis principiis, quàm per similia, principia reflexa, & judicia eisdem innixa, rectam conscientiam formari posse, ultrò fateantur, ac profiteantur.

44. Jam verò auctoritatem hujus sententiæ sub terminis commu-

munibus, & abstrahendo nunc à diversis ipsius explicationibus, seu modis, quibus propugnatur, ut summatim hic indicemus, Terillus de conscientia proba. q. 22. per totam eruditissimè, ac prolixissimè ejus patronos referens, & accumulans, ultra centum, & quinquaginta catalogum eorum contexit, quos ut indubitatos adducit; nominatim verò inter ipsos meritis laudibus commendatum S. Franciscum Salesium. Addit autem ibidem (sed ad majorem solum, ut videtur, ostentationem, & auctoritatis strepitum) antiquos omnes, aut ferè omnes, ab anno 1300. usque ad 1500. quorum verba late producit, & quoad rem ipsam saltem sibi favere dicit.

45. Hinc, cum filum deficeret, diversis conjecturis, & exemplis (quæ tamen ipse certissima appellat) sententiam suam ad Ecclesiæ initium, immò & ad mundi ipsius originem continuatâ serie perducit. Neque mirum id cuiquam videri debet, cum non defuerit nobilis Probabilista, qui Cœlo quoque illam inferere non dubitaverit, seridè, & operosè contendens, ipsos Beatos Angelos ex opinione solum probabili, etiam æquè, vel minus, quàm oppositâ, aliquando fuisse operatos. Rem verò risu dignam, si ejusmodi res foret, quæ risum ferret!

46. Præterea idem Terillus aliqua testimonia ex sacra pagina pro sententia sua producit, quibus deinde q. 26. & rursus 1. p. de Regu. mor. q. 8. plurima adjungit ex Jure Canonico, quæ ex multiplici praxi, & factis ipsis Summorum Pontificum insuper roborare contendit. Quæst. verò 27. nonnullos SS. Ecclesiæ Patres, idest, Augustinum, Hieronymum, & Bernardum, sibi quoque favere affirmat. Est autem cæteris mirabilius, quod D. Angelicum clarissimè, ut videbimus, si quando aliàs, in hac controversia locutum, non solum audeat utcumque exponere, sed & pro se referre non dubitet.

Caramuel
in suo Apolo-
gema.

tet. Denique docti quidam Recentiores V. P. Ludovicum à Ponte, Probabilistarum sententiam in propriis terminis tradidisse gloriantur, in manuscriptis ad 1. 2. quæ in Bibliotheca Vallis-Oletana nostri Ambrosiani Collegii asservantur.

47. Hoc est in summa auctoritatis pondus, quod pro sententia sua producant, & confidenter nimis passim deprædicant verbis quàm magnificentissimis Probabilistæ moderniores. Quantum verò re ipsa sit, videbit Lector haud sine admiratione, ubi in secunda parte fidei trutinæ ponderabitur; ibi enim, & hujus, & contrariæ sententiæ auctoritas latè, & exactè per sua capita à nobis, ut promissimus, examinanda est, & juxta veritatis, atque justitiæ leges jus suum unicuique tribuendum, nullo relicto Probabilitatis justæ appellationis effugio. Interim verò præmonere sufficiat (quod suo loco facile ostendemus), nullibi falsitates, vulgaritatesque palpabiliores, ac minus excusabiles admisceri, quàm circa auctoritatem Probabilismi ex numero suorum patronorum; cum tamen nullum majus (aliud dicere potui) præsidium habeat, nec quidquam aliud frequentius, ac gloriōsius à suis sectatoribus decantetur.

ARTICULUS V.

Deferitur affirmativa Probabilistarum sententia, & insinuat leviter, tum auctoritas, cum potissimum fundamentum negativæ, & veræ sententiæ.

48. **S**ententia negans universaliter licitum usum cujusvis opinionis minus, aut æquè tantum probabilis in sensu quæstionis expósito, nō solum nobis vera videtur, & omnimodis amplectenda, sed nunquàm satis mirari possumus (testor æternam Dei veritatem), ac magis in dies miramur, oppositam sententiā affirmativam tot, tamque insigni-

bus, & ac piis Doctōribus, unquàm persuaderi potuisse.

49. Porro sententia nostra multis in primis admodum opportunis, & non obscuris, aut generalibus, ex Scripturis Sacris testimoniis efficacissimè comprobatur. Deinde ex sacro Jure Canonico (tum etiam ex Civili) multa producantur Decreta, quibus non solum eam fulciri, sed & decidi expressè videatur. Præterea plurimis Summorum Pontificum insinuationibus, & approbationibus, iisque nimium expressis, ac manifestis (quas in medium producere promptum sit, & opportuno loco producantur): multarum Synodorum Provincialium Decretis, Illustrissimorum Prælatorum Edictis, & encyclicis epistolis crebrò datis ad Parochos suarum Diocesium, sacrarum item Religionum sanctionibus Apostolicæ Sedis auctoritate confirmatis, nobilium insuper Universitatum publicis, & authenticis statutis, aliisque pluribus auctoritatis momenti, validissimè communitur. Accedit his SS. Doctōrum, & Ecclesiæ Patrum auctoritas, pluribus nobis testimoniis non dubiis, sed illustribus consignata.

50. Tādē ex Scholasticis Doctōribus omnes ad unum, quā tacitè, quā expressè ad annum 1578. in quo Bartholomæus à Medina primus contrariam docuisse videtur, (si tamen docuit in sensu Recentiorum) nostræ sententiæ suffragati sunt; nullus namque invenitur, qui ante id tempus sententiam Probabilistarum, vel docuerit, vel insinuaverit (non hic moror Auctorem parvi cujusdam libri idiomatis vulgaris, qui eodem fere tempore Medinæ sententiam traderat), idque fatentur palàm graviores quique Probabilistæ, & factō ipso notorium est. Ne quis verò fallatur Terilli verbis, noverit, ipsum, dum affirmavit, antiquos omnes sibi favere, non loqui in sensu nostræ quæstionis, sed in alio longe diverso, nimirum absolutè propugnante licitum